

■ Сацыяльны клопат

ВАЛЬС НА ДВУХ КОЛАХ
І ТЭАТР ДЛЯ ЁСІХ

Кажуць, мастацтва лечыць. Прынамсі, даследаванняў і шчаслівых выпадкаў, якія сцвярджаюць гэты факт, хапае. Творчасць нездарма застаецца важным напрамкам у рэабілітацыі дзяцей і маладых інвалідаў. «Праца, скіраваная на тое, каб павысіць якасць жыцця такіх дзяцей, прадугледжвае шмат аспектаў, — кажа дырэктар сталічнага дома-інтэрната для дзяцей-інвалідаў з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця Валерый СЯЎЦОЎ. — Гэта і медыцынская дапамога, і педагагічная дзейнасць. Творчасць — толькі адзін са складнікаў, але пераацэнюць яго ўплыў і магчымасці нельга».

Заняткі музыкой ці маляваннем спрыяюць развіццю не толькі творчых здольнасцяў дзіцяці, але і навыкаў самаабслугоўвання. Так маленькіх выхаванцаў рыхтуюць да пераводу ў дарослы інтэрнат. Валерый Генадзевіч мяркуе, што галоўнае — ісці ад дзіцяці. Адштурхоўвацца ад таго, што яно ўмее, і паступова павялічваць складанасць заданняў. Тонкасцям тэатральнага майстэрства ў мінскім інтэрнаце, напрыклад, навукаюць прафесійныя актёры, сярод якіх — Аляксандр Ждановіч (у дзіцячым асяроддзі больш вядомы як Маляванчы).

— Калі пачынаем працаваць з малым, мы павінны разумець, чаго ён хоча. Не навязваць свайго бачання. Творчасць — гэта ж, у першую чаргу, праява індывідуальнасці. Вялікіх поспехаў дасягнуць хутка немагчыма. Гэта штодзённая карпатлівая, падчас незаўважнай, праца, — адзначае Валерый Сяўцоў.

Івянецкі дом-інтэрнат для дзяцей з асаблівасцямі фізічнага развіцця вядомы сваёй танцавальнай парай. Каця і Вадзім, вучні восьмага класа, вальсуюць на калясках. Прыгожа, упэўнена, эмацыйна. **Выхавальніца Івянецкага інтэрната Алена АБРАМОВІЧ** расказала, што вальс стаў першым нумарам гэтай пары. Яго пастаноўка заняла тры месяцы. Цяпер

ужо дзеці развучваюць танцы значна хутчэй: апошні, у стылі джайв, зрабілі ўсяго за тыдзень. Некалькі разоў Каця і Вадзім ездзілі на майстар-класы ў школу танцаў «Дар», кіраўніца якой, чэмпіёнка Еўропы і свету па спартыўных танцах на інвалідных калясках Ганна Гарчакова, навучыла падлеткаў асноўным рухам.

— Пакуль у нас займаецца толькі адна пара, — кажа Алена Мікалаеўна, — але зараз пачынаю рыхтаваць малодшых. Каб была змена, калі Каця з Вадзімам скончаць школу. Як заахвочваю дзяцей да танцаў? Ды ім самім гэта падабаецца! Без жадання было б складана.

Заваёўваць сваім талентам Польшчу паедуць выхаванцы Чэрвеньскага дома-інтэрната для дзяцей-інвалідаў і маладых інвалідаў з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця. Калектыў з Чэрвеня, як уладальнік гран-пры сёлетняга рэспубліканскага фестывалю «Мары здзяйсняюцца», атрымаў права паўдзельнічаць у міжнародным форуме «Кракаўскія сустрэчы».

— Нашы дзеці восьмю гадоў ездзілі на конкурс,

займалі другое-трэцяе месцы. А калі ў гэты раз агучылі, што даюць гран-пры, хлопцы і дзяўчаты плакалі ад шчасця, — успамінае **выхавальніца і мастацкі кіраўнік дома-інтэрната Вольга ПРАКАПОВІЧ**. — У Кракаве мы пакажам праграму з чатырох нумароў: песня, пантаміма, танец са стужкамі і тэатр ценяў. Каб дабіцца поспехаў, трэба любіць дзяцей. Калі гэтага няма — ніякая іншая методка не дапаможа. Мы стараемся адчуць іх настрой, стан здароўя ў гэты момант. Падладжваемся пад сваіх выхаванцаў. Для нас важна выязджаць на конкурсы і фестывалі, каб хлопцы і дзяўчаты не толькі паказвалі сябе, але і кантактавалі з іншымі дзецьмі.

Сёння, калі еўрапейская (а за ёй і беларуская) грамадскасць імкнецца да інклюзіі (уклучэння людзей з інваліднасцю ў актыўнае жыццё), больш папулярнымі становяцца праекты, якія даюць магчымасць розным людзям працаваць разам. Адзін

Як працуюць
творчыя гурткі
для маладых інвалідаў?

з прыкладаў — тэатр лялек, святла і цені «Дом Сонца». Маладыя людзі з асаблівасцямі ў развіцці дапамагаюць супрацоўнікам тэатра выразаць дэкарацыі, майстраваць герою спектакляў. Хтосьці прыходзіць, каб знайсці паразуменне і падтрымку.

Галоўнае — ісці ад дзіцяці.
Адштурхоўвацца ад таго,
што яно ўмее, і паступова
павялічваць складанасць
заданняў.

Цікавы сумесны праект нядаўна прадставілі грамадскія арганізацыі SOS-Дзіцячыя вёскі і БелТІЗ. Над пастаноўкай «Вясёлка» моладзь працавала тры месяцы. Ахвотнікаў паўдзельнічаць было так шмат, што давлялося нават дапісаць сцэну, каб усім хапіла роляў.

— Трое з актёраў — цалкам невідучыя, — расказала нам **кіраўнік аддзела па працы з моладдзю SOS-Дзіцячых вёскі ў Бараўлянах Ірына КУРЫЛЮК**. — Калі раздавалі сцэнарый, думалі, будзем начытваць ім на дыктафон, каб змаглі вывучыць. Аднак не спатрэбілася: у маладых людзей ёсць прынар, які друкуе тэкст аб'ёмным шрыфтам. Увогуле, у невідучых людзей шмат прыёмаў, што дапамагаюць ім правільна перамяшчацца на сцэне. У асобных выпадках, напрыклад, актёры лічылі крокі. Але часцей арыентаваліся на голас: яны добра адчуваюць людзей,

Выхаванец сталічнага дома-інтэрната для дзяцей-інвалідаў Паша выконвае песню «Тры танкісты».

якія стаяць побач, ведаюць, адкуль ідзе гук. Гэта карысны вопыт і для падлеткаў з арганізацыі «SOS-Дзіцячыя вёскі». Яны вучыліся бачыць, калі чалавеку патрэбна дапамога.

Ці заўсёды гэтая творчасць перарастае з самадзейнасці ў мастацтва? Не. У многіх выпадках прафесійны рост і не з'яўляецца мэтай. Тое, што моладзь адаптуецца да самастойнага жыцця, вучыцца кантактаваць з ровеснікамі і пачынае адчуваць сябе больш упэўнена, ужо дастатковы эффект. З іншага боку, нішто не перашкаджае стаць найлепшым. Дзесьці год таму звычайнае меркаванне аб стандартах мадэльнага бізнесу перамянула дзяўчына з Латвіі Вікторыя Мадэста, якая не пабаялася выйсці на подыум і зняцца ў музычным кліпе без нагі, а пратэз ператарыла ў модны аксесуар. Цудоўны прыклад, калі мастацтва не толькі лечыць, але і натхняе іншых.

Наталля ЛУБНЕЎСКАЯ.

Фота аўтара.

lubneuskaya@zviazda.by

Каця і Вадзім з Івянца кружацца ў вальсе.

КАБ НЕ ТАЯ КУРЫЦА!

...Гадоў колькі таму па тэлебачанні шмат гаварылі пра пажарныя апавяшчальнікі. І так іх расхвальвалі, так раілі набыць — асабліва старым ды адзінокам — што мы з дзедамі, хоць яшчэ і не такія, прыслухаліся, прыдбалі дэба.

Трэба сказаць, што цацкі гэта досыць прыгожаныя — невялічкія такія, беленькія. Мы з імі спачатку па хаце панасіліся, падумалі, дзе ж павесіць. У мяне наконт гэтага былі свае меркаванні, у дзеда, як заўсёды, свае. І яму, на жаль, тады нічога не дакажаш, хоць ты ў лоб страляеш...

Карацей, адну гэтую цацку ён прымацаваў у спальні, бліжэй да грубкі, а другую — у кухні, над самай газавай плітой. Мне такая ідэя падалася зусім неразумнай, але ж што ты будзеш рабіць — махнула рукой, падумала: што толку нервы накручваць ды ціск сабе падымаць? Усё роўна ж нічога не змяню! Значыць, хай будзе, як будзе...

І яно, можа, так і было б, калі б праз нейкую гадзіну-другую не пайшла я на кухню абед гатаваць. Наабразала бульбы, уключыла газ... Ад каструль маіх, ад патэльні (выцяжкі ў нас няма), зразумела ж, паднялася пара. І апавяшчальнік той (галоўнае знянацку!) як запішчыць, як зараве! Ледзь не струпянепа! Не ведаю, што далей рабіць: ці з хаты ўцякаць, ці есці варыць?..

А калі варыць, то як? Пад «ёнк» апавяшчальніка? Дык жа розумам крануцца можна...

Паклікала я гаспадара, спыталася ў яго: «Есці будзеш?..» Кажы: «Само сабой». — «Дык тады, — стаўлю яму ўльтыматум, — знімі са столі гэтую пісклю і закінь, каб вочы мае не бачылі!»

Насупіўся дзед, пакрыўдзіўся, але ж паслухаўся — зняў.

А я потым тры дні сабе локці кусала...

Чаму?

Ледзь не назаўтра ўключыла газ — паставіла яйкі варыць, а сама на двор, на хвіліначку. Закруцілася там. Толькі ў хату вяртацца, аж бачу — курыца ў градах, у гурочках маіх грабецца... «А каб табе, — крычу, — ды «граблі» адсохлі!..»

Зазлавала, думала — заб'ю! А яна, відаць, гэта зразумела: па агародзе носіцца, як той «ераплан»!

Хвілін з 10 я за ёй ганялася, пакуль абедзве зусім не абясцілелі. Курыца тады прысела. Я за крыло яе і ў курынае паселішча. А ў самой не кухня ў галаве, не яйкі: трэба граду ў парадак прывесці — пасадыць падвалья агурочки... Толькі справілася, толькі паліла — чую нейкія выбухі. Мусіць, думаю, суседкі ўнучак мячыкам у вароты цялае? Выйшла на вуліцу — не, Марадоны няма. А кананада, між тым, не сціхае. І грывіць нібыта ў хаце.

Я туды... Божухна, дым над плітой — каромыслам, каструля чорная... І з яе «феерверк»: яйкі аж пад столі маю «скачуць», у палёце, як снарады, рвуцца... Выключыла газ, парасчынала вокны-дзверы — паганяла ручнікамі дым. І толькі пасля гэтага ўжо заўважыла, што чыстага месца ў кухні няма: рэшткамі яек заляпана ўсё — столі, сцены, шафкі, занавескі, посуд...

Тры дні мне давлялося патраціць, каб усё адмыць, каб навесці ў кухню ранейшы парадак. А наводзячы, міжволі думаць, што калі б апавяшчальнік пад столлю вісеў, то нічога падобнага ў нас не адбылося б!

Так што вярнулі мы гэтую «цацку» на кухню. Праўда, павесілі не над самай плітой, а трохі збоку. Дзед рады быў, бо атрымалася ж, як быццам, па-ягонаму? Ды і мне смялей. Хаця б таму, што курэй на падворку шмат. Раптам нейкая зноў з панталыку сабе? Апавяшчальнік загадзя на кухню пакліча.

Н. Л., Бялыніцкі раён.

ДОКТАР АДПАЧЫВАЕ!

Па тэлебачанні, перад тым як паказаць небяспечныя трукі, часцяком папярэджваюць, што глядачам паўтараць іх не варта. Гэты «эксперыментаў» — я не раю таксама. Але ж расказаць пра яго можна. Значыць...

Пётр і сам разумей, што п'янка да добра не давядзе, але ад чаркі адмовіцца не мог: з працы амаль штодня вяртаўся пад мухай. Вядома, стараны цэх у яго: то дошак некаму нагаблюе, то зэдлі зробіць ці карыта для свіней. Людзі ж хочучы разліцацца. А чым, калі не сваёй, мясцовай «валюты»?..

У той дзень Пятро выпіў, здаецца, няшмат, аднак да хаты ледзьве прывалоўся. Пакуль разваўся, пакуль распранаўся ды ўкладваўся на тапчан, жонка лямантавала:

— П'янжуча пракляты! Каб табе вантробы вырвала! Каб табе дух заняло! Колькі мне з табой мучыцца?!

«Песні» гэтыя Пятро ўжо чуў, прычым безліч разоў. Але ж была сярод іх і нейкая новая:

— Лопнула маё цярпенне! Заб'ю гада! — закрычала Ганна. — Сякерай зараз як дам...

— Бі! — агрызнуўся Пётр, высунуўшы галаву з-пад коўдры і ўбачыўшы, што жонка і сапраў-

ды нахіляецца па сякеру... Сам, як на ліха, у парозе паставіў...

Побач з ботамі...

Ганна ўхапіла, здаецца, левы і як гахне ім па коўдры, па тым месцы, дзе муж галаву схваў...

Галава ад нечаканасці войкнула і адразу ж сціхла.

Ганна, плюнуўшы ў той бок, выскачыла з хаты.

Каб хоць неяк супакоіцца, пайшла ўпраўляцца па гаспадарцы, потым доўга сядзела ля тэлевізара.

І раницай з мужам размаўляць не стала: бачыла толькі, што той піў гарбату, што пайшоў на працу...

Пад вечар ён вярнуўся дамоў. Што страшэнна здзівіла — цвярозы, як шкельца! Назаўтра і напаслязаўтра — таксама...

— Уззяўся чалавек за розум, — сталі хваліць мужыка вяскоўцы. — Гарэлкі, бач, у рот не бяры! Мусіць, закадзіраваўся? Ганна, куды ты яго звазіла? Колькі грошай аддала?

Тая ў адказ хіба пасміхалася. Але ж да пары: не вытрывала неяк, пахвалілася, што ад гарэлкі адвучыла мужа сама, самым звычайным ботам.

Пётр, праўда, пасля гэтага лячэння заікам стаў, але і гаспадаром... Як людскі чалавек цяпер жыве, лазно для сям'і паставіў...

А Ганну з той пары прызвалі доктаркай. Не без падстаў, згадзіцеся: «закадзіравала» свайго мужыка, прычым — за адно імгненне, задарма і нікуды яго не вывозячы.

Уладзімір Пугач,

м. Навасёлкі, Петрыкаўскі р-н.

ПАХАВАННЕ КАТА

Віця, аднакласнік маёй дачкі, разам з бацькамі і старэйшай сястрой жыве ў цэнтры Мінска, у ціхім завулку... Дом у іх стандартны, пяціпавярховы, кватэра — на першым паверсе, што сям'і не дужа падабаецца, затое кату... Вольніца: хоча — у хаце сядзіць, хоча — у акне, а то наогул у фортку сігане і, што называецца, гуляй Кузя! Цэлымі ж днямі можа валэндацца, хоць гэта і досыць небяспечна: побач шумная вуліца, а кот, мякка кажучы, ужо ў гадах...

Карацей, перажывалі за яго сямейнікі, баяліся за жыццё, а ў страху, як вядома, вочы вялікія.

Неяк раз вяртаецца гаспадыня з працы і яшчэ здалёк, на вуліцы каля самага дома, бачыць... збітага машынай ката. Сэрца зайшлося, бо ён такі ж бландзіністы, з такімі ж рыжымі плямкамі на спіне, з акурат такім жа доўгім белым хвостом...

Рубрыку вядзе Валянціна ДОЎНАР.

dounar@zviazda.by